

Kerk en sociale vooruitgang

Vijftig jaar geleden vaardigde Johannes XXIII medezeggenschapsencycliek uit

- In encycliek *Mater et magistra* (1961) pleit de paus voor medezeggenschap van arbeiders
- In 1961 werd in België massaal gestaakt tegen de Eenheidswet
- Actuele vormen van sociale ongelijkheid aangeklaagd op herdenking *Mater et magistra*

Nicole LEHOUCQ

Met de encycliek *Mater et magistra*, dit jaar een halve eeuw geleden uitgebracht door Johannes XXIII, de paus die het Tweede Vaticaans Concilie bijeenriep, nam een kerkleider voor het eerst ondubbelzinnig stelling: aan de arbeiders moet medezeggenschap worden toegestaan in de onderneming waar ze werken.

De encycliek kwam er in mei 1961, naar aanleiding van zeventig jaar *Rerum novarum*. In die encycliek uit 1891, met als titel *Over nieuwe dingen*, reageerde paus Leo XIII op de sociale misstanden die de industrialisatie in de 19de eeuw met zich bracht. Hij formuleerde uitgangspunten voor de sociale leer van de Kerk en gaf katholieke

Jaarwisseling 1960-1961. Massaal protest in België (hier in Luik) tegen de Eenheidswet. © Imageglobe

sociale organisaties zoals vakbonden wind in de zeilen.

Toen *Rerum novarum* werd uitgevaardigd, was Angelo Giuseppe Roncalli, de latere Johannes XXIII, amper tien. Met zijn encycliek, die opent met de woorden *Mater et magistra*, moeder en leraar – wat slaat op de functie van de Kerk – sloot hij zich aan bij die sociale

leer. Behalve medezeggenschap in de ondernemingen en een pleidooi voor een democratisch bestuur, bracht hij ook de positie van de arbeiders in minder ontwikkelde landen onder de aandacht. Ook dat was nieuw.

De arbeidersproblematiek was Johannes XXIII niet vreemd. Als jonge priester zette hij zich, sa-

men met bisschop Radini-Tedeschi van Bergamo, tot wiens secretaris hij was aangesteld, in voor de verbetering van het lot van de textielarbeiders. Opgepakte stakers bezocht hij in de gevangenis.

Op 15 mei 1961, toen *Mater et magistra* werd uitgevaardigd, trilde in ons land de grote stakingsbeweging tegen de Eenheidswet van

eind 1960, begin 1961 nog na. Die wet, eigenlijk een pakket maatregelen van de katholiek-liberale regering van Gaston Eyskens om het begrotingstekort van 400 miljard frank weg te werken, voorzag in nieuwe belastingen zowel als harde besparingen.

De stakingen braken uit op 15 december 1960, de huwelijksdag van koning Boudewijn en koningin Fabiola. Het verzet, aangewakkerd vanuit socialistische hoek, was vooral hevig in Wallonië. Het leger werd ingezet, bij incidenten vielen zelfs doden. De wet werd goedgekeurd in januari. Sindsdien heerst op sociaal-economisch vlak de overlegcultuur: in 1960 werd het eerste interprofessioneel akkoord afgesloten.

Vijftig jaar *Mater et magistra* ging in Rome niet onopgemerkt voorbij. Tijdens een internationale conferentie, georganiseerd voor deze herdenking, kwamen de gevolgen van de globalisering en de nieuwe vormen van sociale ongelijkheid ter sprake. Benedictus XVI stelde de grenzeloze speculatie aan de kaak, die vandaag ook betrekking heeft op voedsel, water en grond, en waardoor vooral arme mensen worden getroffen. De encycliek die de relatie tussen christendom en sociale vooruitgang centraal plaatste, is dus nog steeds actueel.

Hervormingen zijn nog niet voor morgen

Parlement denkt na over voorstellen tot eerlijker verdeling van de kerkfinanciering

Erik DE SMET

De financiering van de erediensten is geregeld in een kluwen van wetten en regels, gegroeid sinds 1830. Zo staat de federale overheid in voor de wedden en pensioenen van de bedienaars van de erkende erediensten, terwijl de gewesten en de gemeenschappen plaatselijk erkende geloofsgemeenschappen mee financieren.

Zowat iedereen is het erover eens dat het tijd is voor een grondige wijziging van het systeem. In februari stelde een vierkoppige werkgroep onder leiding van de professoren Magits en Christians in de Kamer een rapport voor dat het systeem doorzichtiger wil maken en meer gelijkwaardigheid

tussen de levensbeschouwingen wil bewerken, maar het tegelijk trouw blijft aan het grondwettelijke principe.

Objectief criterium

Intussen promoten sommige liberale politici een systeem van kerkbelastingen, waarbij de burger zelf beslist welke levensbeschouwing hij steunt. Het idee is ouder dan vandaag, maar teert thans op het ongenoegen dat de kop opstak na de pedofilieschandalen in de Kerk.

De pleitbezorgers van kerkbelasting vinden het rapport Magits-Christians te weinig ambitieus. Vooral de ruime steun aan de katholieke Kerk is hen een doorn in het oog en bijgevolg moet de basis

van de kerkfinanciering worden aangepakt.

De Raad van State sprak zich alvast uit over een wetsvoorstel van de kamerleden Zoé Genot en Meyrem Almaci (Ecolo/Groen!) dat een 'objectief' criterium wil invoeren voor de verdeling van de totale som die de federale overheid besteedt aan de wedden van de bedienaars van de erkende erediensten en levensbeschouwingen. Als het van de indieners afhangt, wordt elke vijf jaar een enquête gehouden om de omvang van de erkende levensbeschouwelijke organisaties vast te stellen en dus ook de omvang van de financiering. De Raad van State geeft in principe groen licht, maar is ook kritisch en eist dat een en ander grondig wordt aangepast.

Zo is volgens het rechtscollege het wetsvoorstel te vaag over de wijze waarop de burger kan beslissen welke levensbeschouwingen in aanmerking komen voor belastinggeld. De raad betwijfelt ook of het inwinnen van gegevens volstrekt anoniem kan gebeuren en pleit in zijn advies voor een overgangsregeling indien een erediens op basis van de enquête plotseling beduidend minder geld zou krijgen. Hij vreest dat een nieuwe verdeling de stabiliteit ontwricht waarin artikel 181 van de grondwet voorziet.

Al dromen sommigen van snelle veranderingen, het valt te betwijfelen of het parlement, in dit geval

de Kamercommissie Justitie, nog vóór de zomer de tijd vindt om de kwestie kerkfinanciering grondig te bespreken. Op tafel ligt immers niet enkel het bewuste wetsvoorstel, maar ook het omvangrijke rapport Magits-Christians dat nog veel bijkomend studiewerk vereist. Het rapport blijkt breder dan

het wetsvoorstel van Genot en Almaci en voorziet niet enkel in een nieuw systeem van erkenning van levensbeschouwingen, maar ook in een onafhankelijk onderzoek naar hun aanhang.

De hervorming van de kerkfinanciering lijkt, met andere woorden, nog niet voor morgen.

Advertentie

Nieuw model Stannah

Stannah bvba
Poverstraat, 94
1731 Relegem
fax: 02 366 44 80

info@stannah.be
www.stannah.be

Bestek en documentatie gratis:
tel 0800 95 950
Toestel SO128 (gratis nummer)

Naam + voornaam .....

Adres .....

Postcode .....

Stad .....

Tel.: .....

Bedevaart in Banneux. Hoe meet je de aanhang van een levensbeschouwing in ons land? © Reporters